

The moderating role of company life cycle on the relationship between readability of audit reports and readability of financial statements

Ali Sardar Antiquechi¹, Alireza Mehrazeen^{2,✉}, Amir Shams², Zahra Noori Tupkanloo³

1. PhD student of Accounting, Department of Accounting, Ne.C., Islamic Azad University, Neyshabour, Iran.

2. Department of Accounting, Islamic Azad University, Ne.C., Neyshabour, Iran.

3. Department of Economics, Ne.C., Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 26 January 2025 Revised: 30 May 2025 Accepted: 7 June 2025 Keywords: Audit report readability, company life cycle, financial statement readability JEL Classification: M41	Purpose: The disclosure of complex information in financial statements reduces readability, thereby hindering investors' ability to process the information. This study investigates the moderating role of company life cycle on the relationship between audit report readability and financial statement readability. Methodology: To test the research hypotheses, financial statements were extracted from the Tehran Stock Exchange website, related databases, Rahavard Novin software, and Stock Exchange Comprehensive Data. Data for companies were collected from 2015 to 2022. EViews software was used to analyze the relationship between the variables. Findings: The findings indicate a positive and significant relationship between auditor report readability and financial statement readability. Conversely, the company life cycle exhibits a negative and significant association with financial statement readability. Importantly, the negative interaction effect between company life cycle (specifically, the growth stage) and auditor report readability suggests that the positive influence of clear auditor reports on financial statement clarity is diminished in companies experiencing growth. Originality: Since the comparability of financial statements improves with the improvement of the life cycle in the maturity stage, it is expected that the readability of financial reporting will also enhance accordingly.

Cite this paper: Sardar Antiquechi, A., Mehrazeen, A., Shams, A., & Noori Tupkanloo, Z. (2025). The moderating role of company life cycle on the relationship between readability of audit reports and readability of financial statements. *Journal of Accounting & Financial Transparency*, 3(2), 1–23. <https://doi.org/10.71965/AFT.2025.1197681> [In Persian]

✉ Corresponding Author.

Email Address: mehrazeen@gmail.com

© 2025 the author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. The terms on which this article has been published allow the posting of the Accepted Manuscript in a repository by the author(s) or with their consent.

Introduction

This study aims to investigate the moderating role of the company life cycle on the relationship between audit report readability and financial statement readability and examines how and to what extent different stages of the life cycle affect this relationship. The goal is to provide insights into how to improve the quality of companies' financial information at different stages of the life cycle and increase the transparency of their reporting. As information usage has expanded, concerns have arisen about efficient disclosure, textual coherence, and the effectiveness of reports for different audiences (Lehavy *et al.*, 2011; Hesarzadeh & Rajabalizadeh, 2019). In developed countries such as the United States, regulatory bodies (Securities and Exchange Commission) have developed guidelines to facilitate the understanding of financial reports by investors (Firtel, 1999). The United States Securities and Exchange Commission takes complex corporate reports seriously and in 1967 formed a group to improve the readability of disclosures. The Witt Report (1969) recommended that companies avoid publishing long and complex reports (Ajina *et al.*, 2016). The Chairman of the Securities and Exchange Commission, Christopher Cox, also emphasized the use of clarity criteria for simple communication. Rezvani & Parandak (2019) believe that the Iranian Securities and Exchange Commission should also develop a guideline like the US Securities and Exchange Commission's "Plain English" guideline to increase the readability of financial statements for investors and listed companies and reduce audit costs. Given the importance of financial statement readability in economic decision-making, it is essential to identify the factors affecting it. This study examines the moderating role of the company life cycle on the relationship between audit report readability and financial statement readability.

Methodology

This research is a post-event study, classified as positive accounting research, conducted using real data extracted from the financial statements of companies listed on the Tehran Stock Exchange. Methodologically, this study is descriptive and correlational, as it aims to examine the relationship between independent and dependent variables.

To collect the required information, the library method and document review were first used. In this regard, theoretical foundations and research literature were collected by studying specialized books and journals. Then, the necessary data were extracted to test the hypotheses.

After collecting, the data were transferred to Excel software and after performing the necessary calculations, they were prepared for final analysis. Finally, the EViews econometric software was used to analyze the data.

Results

The results showed that the readability of the auditor's report has a positive and significant effect on the readability of financial statements, and the company's life cycle has a negative and significant effect on the readability of financial statements. However, these two coefficients are not very interpretable due to the existence of interaction effects. By examining the interaction effects of the company's life cycle and the readability of the audit report, it is observed that this coefficient is -0.009. Also, the t-statistic indicates the significance of the interaction effect coefficient at the 95% probability level. Given that the interaction effect coefficient is negative and the auditor's report's readability coefficient is positive, it can be said that the company's life cycle (growth cycle) weakens the positive effects of the auditor's report's readability on the readability of financial statements.

Conclusions

The study shows that there is a positive and significant relationship between the readability of the auditor's report and the readability of financial statements. This indicates that the effectiveness of the audit report is closely related to how its content is understood. When audit reports are clear and concise, it enhances communication between auditors and users of financial information. This effective communication is crucial to ensuring that stakeholders can accurately interpret the financial health of a company based on the reports provided. In addition, auditors tend to emphasize the importance of improving the readability of financial statements, especially when faced with increasing complexity and ambiguity in the text. In situations where financial statements are complex or difficult to navigate, auditors advocate for better disclosure practices to enhance clarity. This insistence on improving readability is not only in the auditors' own interests, but also ensures that users can understand the essential information needed to make informed decisions. Ultimately, increasing the readability of audit reports and financial statements fosters a more transparent and effective financial communication process. The results of testing this hypothesis are consistent with the results of the research of [Lo et al. \(2018\)](#), [Boubaker et al. \(2019\)](#), and [Salehi et al. \(2022\)](#).

The results of the second and third hypotheses of the research show that there is a negative and significant relationship between the company life cycle and the readability of financial statements, and the company life cycle moderates the relationship between the readability of the auditor's report and the readability of financial statements. This finding, which is contrary to our initial expectations, emphasizes a complex interaction between the life cycle stage and the readability of financial reporting. Each stage of a company's life cycle is influenced by distinct factors, including strategic

initiatives, available resources, and the competitive environment. These elements contribute to different organizational structures and systems and create specific representational issues that ultimately shape the financial reporting process ([Habib & Hassan, 2017](#)). This dynamic environment complicates the comparison of companies at different stages of the life cycle, as each stage brings its own unique context and challenges. In the maturity stage, companies tend to establish strong organizational structures, strengthen their internal controls, and employ skilled personnel ([Coulton & Ruddock, 2011](#); [Hanks, 1990](#); [Krishnan et al., 2021](#)). These developments facilitate the preparation of more comparable financial statements, as mature firms typically experience stable cash flows and consistent profitability ([Dickinson, 2011](#); [Habib & Hassan, 2019](#)). Such stability allows managers to estimate future revenues and expenses more accurately, thus increasing comparability within the industry. However, it is important to note that the presence of skilled employees in mature firms can also lead to more effective opportunistic earnings management practices. This capability may improve the readability of financial statements at this stage, but over time, as employees become more skilled, the incidence of opportunistic behavior may decrease. Consequently, while mature firms may have the means to produce clearer reports, the nuances of earnings management can still complicate their overall readability. The result obtained from testing this hypothesis is indirectly inconsistent with the results of research by [Biswas et al. \(2022\)](#).

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Data Availability Statement

The data that support the findings of this study are available from the corresponding author, upon reasonable request.

Acknowledgements

The authors would like to thank all reviewers in the present study.

Ethical Considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and misconduct.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

نقش تعدیلی چرخه عمر شرکت بر رابطه بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی

علی سردار^۱، علیرضا مهرآذین^۲✉، امیر شمس^۳، زهرا نوری توپکانلو^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه حسابداری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.

۲. گروه حسابداری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.

۳. گروه اقتصاد، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۰۷ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۳/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۱۷ کلیدواژه‌ها: چرخه عمر شرکت، خوانایی گزارش حسابرسی، خوانایی صورت‌های مالی طبقه‌بندی موضوعی: M41	هدف: افشای اطلاعاتی که از نظر محتوا پیچیده است، خوانایی گزارش‌های مالی را کاهش می‌دهد که این امر سبب می‌شود تا سرمایه‌گذاران در پردازش اطلاعات مالی با مشکل مواجه شوند. از این رو، هدف این پژوهش بررسی نقش تعدیلی چرخه عمر شرکت بر رابطه بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی است. روش‌شناسی: در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از طریق مراجعه به صورت‌های مالی، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه‌های مرتبط و نیز از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و بانک جامع اطلاعات بورس استخراج شد. بازه زمانی شرکت‌ها از سال ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱ در نظر گرفته شد. به منظور بررسی رابطه‌ی بین متغیرها از نرم افزار ایویوز استفاده شده است. یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که خوانایی گزارش حسابرسی تأثیر مثبت و معنادار بر خوانایی صورت‌های مالی دارد و چرخه عمر شرکت تأثیر منفی و معنادار بر خوانایی صورت‌های مالی دارد. هم‌چنین، با توجه به اینکه ضریب اثرات تعاملی منفی و ضریب خوانایی گزارش حسابرسی مثبت است، می‌توان گفت که چرخه عمر شرکت (چرخه رشد) موجب تضعیف اثرات مثبت خوانایی گزارش حسابرسی بر خوانایی صورت‌های مالی می‌شود. دانش‌افزایی: با توجه به اینکه با بهبود چرخه عمر در مرحله بلوغ قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بهبود پیدا می‌کند، از این رو انتظار می‌رود خوانایی گزارشگری مالی نیز بهبود پیدا کند.

استناد: سردار، علی، مهرآذین، علیرضا، شمس، امیر، و نوری توپکانلو، زهرا (۱۴۰۴). نقش تعدیلی چرخه عمر شرکت بر رابطه بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی. *حسابداری و شفافیت مالی*، ۳(۲)، ۲۳-۱. <https://doi.org/10.71965/aft.2025.1197681>

✉ نویسنده مسئول.

پست الکترونیکی: mehrazeeen@gmail.com

© 2025 the author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. The terms on which this article has been published allow the posting of the Accepted Manuscript in a repository by the author(s) or with their consent.

مقدمه

در دنیای امروز، اطلاعات مالی شفاف و قابل فهم برای تصمیم‌گیرندگان سرمایه‌گذاری و اعتباردهندگان از اهمیت بالایی برخوردار است. خوانایی گزارش حسابرسی و صورت‌های مالی، به عنوان شاخص‌هایی از کیفیت و قابلیت فهم این اطلاعات، نقش اساسی در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری و اعتباردهی ایفا می‌کنند (تان^۱ و همکاران، ۲۰۲۵). با این حال، چرخه عمر شرکت، به عنوان یک متغیر تعدیلی مهم، می‌تواند بر این رابطه تأثیرگذار باشد. شرکت‌ها در مراحل مختلف چرخه عمر خود، با چالش‌ها و فرصت‌های متفاوتی مواجه می‌شوند که ممکن است بر شیوه ارائه اطلاعات مالی (روی‌ز والرو^۲ و همکاران، ۲۰۲۵) و در نتیجه، خوانایی گزارش حسابرسی و صورت‌های مالی، تأثیرگذار باشد. افزایش استفاده از اطلاعات، منجر به نگرانی‌هایی در مورد افشای کارآمد و همچنین اثربخشی انسجام متنی و انسجام گزارش‌های ارائه شده برای طیف وسیعی از کاربران شده است (له‌وی^۳ و همکاران، ۲۰۱۱؛ حصارزاده و رجبعلی زاده، ۲۰۱۹). به گونه‌ای که در کشورهای توسعه‌یافته مانند ایالات متحده، مقامات (کمیسیون بورس و اوراق بهادار) دستورالعمل‌ها و کتاب‌هایی را منتشر کرده‌اند تا گزارش‌های مالی را برای سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان قابل درک‌تر کنند (فیرتل^۴، ۱۹۹۹). کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا درباره گزارش‌های پیچیده شرکتی، بسیار سخت‌گیرانه برخورد می‌کند. این کمیسیون در سال ۱۹۶۷ یک گروه مطالعاتی برای ارائه رهنمودهایی به منظور بهبود خوانایی و قابلیت فهم رویه‌های افشای شرکت‌ها تشکیل داد. نتایج این گزارش‌ها که در سال ۱۹۶۹ با عنوان گزارش ویت منتشر شد، توصیه می‌کرد از آنجا که همه سرمایه‌گذاران قادر به فهم سریع گزارش‌های پیچیده شرکت‌ها نیستند، لذا شرکت‌ها باید از انتشار گزارش‌های پیچیده طولانی و یا زاید خودداری نمایند (آجینا^۵ و همکاران، ۲۰۱۶). کمیسیون بورس و اوراق بهادار ایالات متحده در مورد گزارش‌های بیش از حد پیچیده شرکت بسیار صریح بوده است. کریستوفر کاکس، رئیس کمیسیون بورس و اوراق بهادار، استفاده از معیارهای مستقیم و وضوح روایت را برای تقویت ارتباطات ساده انگلیسی پیشنهاد کرد. رضوانی و پرندک (۱۳۹۸) نیز بیان کردند که ضرورت وضع دستورالعملی مشابه دستورالعمل «کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا» توسط سازمان بورس و اوراق بهادار ایران برای کمک به افزایش خوانایی صورت‌های مالی برای سرمایه‌گذاران، ذینفعان و به خصوص شرکت‌های پذیرفته شده در بورس برای کاهش هزینه‌های حسابرسی ضروری است. بنابراین، با توجه به این مطالب، شناسایی عوامل اثرگذار بر خوانایی صورت‌های مالی به علت تأثیر به سزای خوانایی بر تصمیم‌گیری اقتصادی استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی از اهمیت زیادی برخوردار است. از این رو، در این پژوهش نقش تعدیلی چرخه عمر شرکت بر رابطه بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی بررسی می‌شود. فخفخ^۶ (۲۰۱۶) نشان داد که گزارش‌های حسابرسی برای اکثر استفاده‌کنندگان قابل درک نیست. خوانایی گزارش حسابرسی به میزان قابل توجهی به خوانایی صورت‌های مالی ارائه شده توسط مدیریت کمک می‌کند. مدیران از افشای اختیاری به عنوان ابزاری برای کاهش اثرات منفی نمایندگی و به عنوان مکانیزمی برای سیگنال دادن به بازار سرمایه برای بهبود تصمیم‌گیری استفاده می‌کنند است (محمدزاده مقدم و

1. Tan

2. Ruiz-Valero

3. Lehavy

4. Firtel

5. Ajina

6. Fakhfakh

همکاران، ۲۰۲۵). بنابراین، شفافیت و توانایی درک بخش قابل توجهی از اطلاعات برای درک و تفسیر اطلاعات ارائه شده در متن صورت‌های مالی حیاتی است (لو^۱ و همکاران، ۲۰۱۸). در نتیجه، مسئله اول این پژوهش این است که آیا خوانایی گزارش حسابرسی تأثیر مثبتی بر خوانایی گزارشگری مالی دارد؟ علاوه بر این، شرکت‌های مرحله بلوغ ساختارهای سازمانی، کنترل‌های داخلی بهتر و کارکنان ماهر ایجاد می‌کنند (کولتون و رادوک^۲، ۲۰۱۱؛ هنکس^۳، ۱۹۹۰)، که همگی تهیه صورت‌های مالی قابل مقایسه را تسهیل می‌کنند. علاوه بر این، جریان‌های نقدی ثابت و سودآوری شرکت‌های بالغ (دیکینسون^۴، ۲۰۱۱؛ حبیب و حسن، ۲۰۱۹) به مدیران کمک می‌کند تا درآمدها و هزینه‌های آتی را با دقت بیشتری برآورد کنند، بنابراین، قابلیت مقایسه بین همتایان صنعت را افزایش می‌دهند. از این رو، با توجه به اینکه با بهبود چرخه عمر در مرحله بلوغ، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بهبود پیدا می‌کند، انتظار می‌رود خوانایی گزارشگری مالی نیز بهبود پیدا کند. این پژوهش با هدف بررسی نقش تعدیلی چرخه عمر شرکت بر رابطه بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی، به بررسی چگونگی و میزان تأثیر مراحل مختلف چرخه عمر بر این رابطه می‌پردازد. ارائه بینش‌هایی در مورد چگونگی بهبود کیفیت اطلاعات مالی شرکت‌ها در مراحل گوناگون چرخه عمر و افزایش شفافیت گزارش‌دهی آن‌ها است. در این پژوهش ابتدا مبانی نظری و پیشینه پژوهش ارائه شده و براساس آن، فرضیه‌های تحقیق بیان می‌شود. در ادامه روش‌شناسی پژوهش شامل جامعه و نمونه آماری ارائه می‌شود. سپس، نحوه اندازه‌گیری متغیرها و طرح آزمون فرضیه‌ها بیان می‌شود. در بخش پایانی نیز پس از بیان یافته‌های پژوهش، به بحث و نتیجه‌گیری پرداخته خواهد شد.

مبانی نظری و بیان فرضیه‌ها

خوانایی گزارش حسابرسی با خوانایی صورت‌های رابطه دارد. چرخه عمر شرکت نیز به عنوان متغیر تعدیلی، می‌تواند بر این رابطه تأثیر بگذارد. در مراحل مختلف چرخه عمر، مانند رشد، بلوغ یا انحطاط، نیازها و اولویت‌های ذینفعان و همچنین الزامات گزارشگری مالی و حسابرسی، متفاوت است که این امر می‌تواند بر خوانایی گزارش حسابرسی و صورت‌های مالی تأثیر بگذارد. به طور مثال، در مراحل اولیه چرخه عمر، تمرکز بیشتر روی جذب سرمایه و رشد است که ممکن است منجر به گزارشگری پیچیده‌تر و در نتیجه خوانایی پایین‌تر شود. در ادامه این مفاهیم تشریح می‌شوند.

خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی گزارشگری مالی

خوانایی به معنای شانس موفقیت خواننده در خواندن و درک یک متن است. هدف اصلی مطالعه خوانایی، برآورد سختی خواندن و درک یک متن برای یک جامعه خاص از جمله کودکان، دانش‌آموزان، زبان‌آموزان خارجی، افراد دارای ناتوانی ذهنی و غیره است، این امر با ارزیابی ویژگی‌های زبانی یک متن قابل دستیابی است (فرانسوا^۵، ۲۰۱۵). خوانایی متون باید از خوانایی خواننده پیروی کند که متن برای او نوشته شده است. در مطالعات حسابرسی، خوانایی معمولاً میزان پیچیدگی در سبک نوشتاری است که بر درک خواننده از متن تأثیر می‌گذارد (آسای^۶ و همکاران، ۲۰۱۷).

^۱. Lo

^۲. Coulton & Ruddock

^۳. Hanks

^۴. Dickinson

^۵. François

^۶. Asay

پاوند^۱ (۱۹۸۱) یکی از اولین مطالعات را در مورد خوانایی گزارش حسابرسی انجام می‌دهد، جایی که گزارش‌های حسابرسی را ابزاری برای انتقال مفاهیم از حساب‌برسان به استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی می‌داند. کارایی گزارش حسابرسی تابعی از خوانایی و سهولت درک مطالب است. ارتباط مناسب بین حساب‌برسان و استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی زمانی اتفاق می‌افتد که پیام‌ها همانطور که حساب‌برسان انتظار دارند به گیرندگان تحویل داده شود. با این حال، زمانی که حساب‌برسان با پیچیدگی و ابهام فزاینده‌ای در متن صورت‌های مالی مواجه می‌شوند، گزارش حسابرسی را با تأخیر منتشر می‌کنند تا ریسک حسابرسی را کاهش دهند (آبرتانلی^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). ناخوانا بودن گزارش حسابرسی می‌تواند به درک کاربران آسیب برساند و کیفیت تصمیم‌گیری آنها را با مشکل مواجه کند. محتوای گزارش حسابرسی به دلیل پیامدهایی که برای کاربران دارد، حیاتی است و استفاده از کلمات قابل فهم و عدم استفاده از عبارات پیچیده و دشوار بسیار موثر است (محمدزاده مقدم و همکاران، ۲۰۲۵). فخفخ (۲۰۱۶) به انتقاداتی در مورد قابل فهم بودن گزارش‌های حسابرسی اشاره می‌کند و مشکلات زبانی گزارش‌های حسابرسی را در صورت‌های مالی ترکیبی ارائه شده بر اساس استانداردهای حسابرسی بین‌المللی شماره ۷۰۰ تحلیل می‌کند. وی دریافت که الزامات استاندارد در تضاد با اصول زبانی است. حساب‌برسان باید سعی کنند خوانایی گزارش‌های خود را بهینه کرده و استانداردهای مذکور را تا حد ممکن حفظ کنند. به عبارتی، خوانایی گزارش حسابرسی به میزان قابل توجهی به خوانایی صورت‌های مالی ارائه شده توسط مدیریت کمک می‌کند. مدیران از افشای اختیاری به عنوان ابزاری برای کاهش اثرات منفی نمایندگی و به عنوان مکانیزمی برای سیگنال دادن به بازار سرمایه برای بهبود تصمیم‌گیری استفاده می‌کنند. بنابراین، شفافیت و توانایی درک بخش قابل توجهی از اطلاعات برای درک و تفسیر اطلاعات ارائه شده در متن صورت‌های مالی حیاتی است (لو و همکاران، ۲۰۱۸). به عبارت دیگر، پیچیدگی صورت‌های مالی پیشنهادی توسط مدیریت می‌تواند به میزان ناخوانا/خواندنی گزارش‌های حسابرسی کمک کند. افشای اطلاعاتی که از نظر محتوا پیچیده است، خوانایی گزارش‌های مالی را کاهش می‌دهد و انتظار می‌رود که سرمایه‌گذاران در پردازش اطلاعات مالی با مشکل مواجه شوند و سودمندی آنها را کاهش دهند (بابکر^۳ و همکاران، ۲۰۱۹).

از لحاظ نظری، گزارش‌های سالانه یک پل ارتباطی ضروری بین مدیریت و سهامداران خارج از شرکت است. سرمایه‌گذاران خارج از شرکت و سهامداران کوچک می‌توانند از طریق گزارش‌های سالانه در مورد وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریان نقدی اطلاعات جمع‌آوری کنند و به دنبال آن، چشم‌انداز رشد و صلاحیت شرکت را ارزیابی کنند (لو و همکاران، ۲۰۱۸). همه سرمایه‌گذاران قادر به درک سریع گزارش‌های پیچیده نیستند. بنابراین، شرکت‌ها باید از انتشار گزارش‌های پیچیده، طولانی یا غیر ضروری خودداری کنند (آجینا و همکاران، ۲۰۱۶). تا زمانی که اطلاعات درک نشود، دیگر امکان استفاده از آن وجود نخواهد داشت. بنابراین یکی از عوامل حیاتی برای به دست آوردن اطلاعات قابل فهم، خواندن و پردازش صحیح مطالب در حین مطالعه است. استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی از حساب‌برسان مستقلاً که مسئول اعتبار دهی صورت‌های مالی هستند، انتظار دارند که قابلیت اتکای صورت‌های مالی را ارزیابی کرده و گزارش حسابرسی را به روشی قابل فهم و خوانا ارائه کنند (لو و همکاران، ۲۰۱۸). از این رو،

¹. Pound

². Abernathy

³. Boubaker

می‌توان نتیجه گرفت که خوانایی صورت‌های مالی بر خوانایی گزارش حسابرسی تأثیر می‌گذارد. خوانایی بر تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیر می‌گذارد و خوانایی کم می‌تواند مانع درک سرمایه‌گذاران از گزارش‌های مالی شود. استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی، به‌ویژه سرمایه‌گذاران، اطلاعات پیشنهادی شرکت‌ها را ارزیابی می‌کنند تا نیازهای اطلاعاتی را برآورده کنند و به‌طور مناسب تصمیم بگیرند. اگر اطلاعات به تصمیم‌گیری کمک کند، ممکن است قابل درک باشد (محمدزاده مقدم و همکاران، ۲۰۲۵). به طور خلاصه، ارزش اطلاعات موجود در یک متن تنها زمانی قابل درک است که خوانایی متن بالا باشد. صورت‌های مالی حسابرسی شده می‌تواند اطمینان حاصل کند که سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان قابل اعتماد هستند. از این رو، حسابرسی صورت‌های مالی می‌تواند ارزش اقتصادی افزوده‌ای را برای یک شرکت به همراه داشته باشد. مطالعات انجام شده در مورد خوانایی صورت‌های مالی و خوانایی گزارش حسابرسی به شرح زیر است: اسمیت و تافلر^۱ (۱۹۹۲) نشان می‌دهد که خوانایی گزارش حسابرسی، علاوه بر متغیرهای خارجی از جمله استانداردها، تحت تأثیر تخصص و اندازه مؤسسه حسابرسی است. صالحی و همکاران (۲۰۲۲) بین ویژگی‌های حسابرسی (مدت تصدی، پاداش و تخصص) و خوانایی گزارش حسابرسی رابطه منفی و معناداری یافت. همچنین متغیرهای خودشیفتگی، اعتماد به نفس و تغییر حسابرسی اجباری با خوانایی گزارش حسابرسی رابطه مثبت و معناداری دارند. لو و همکاران (۲۰۱۸) همچنین مشاهده کردند که شرکت‌هایی با خوانایی بهتر در گزارش‌های سالانه هزینه‌های نمایندگی کمتری را تجربه می‌کنند و رابطه منفی بین خوانایی و هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌هایی با کیفیت حسابرسی بالا پیدا می‌کنند. آبرتانی و همکاران (۲۰۱۹) بیان کردند که کیفیت خوانایی صورت‌های مالی ارتباط مستقیمی با زمان انجام حسابرسی، هزینه‌های آن و احتمال بروز مشکلات آینده دارد. شرکت‌هایی که یادداشت‌های توضیحی کمتری و با خوانایی ضعیف دارند، با تأخیر بیشتر در گزارش حسابرسی، هزینه‌های حسابرسی بالاتر و احتمال بیشتری برای دریافت اظهار نظر اصلاح‌شده در مورد تداوم فعالیت مواجه هستند. علاوه بر این، خوانایی ضعیف یادداشت‌های توضیحی با افزایش احتمال بروز تحریف‌های مالی و دعاوی حقوقی مرتبط با حسابداری در آینده مرتبط است. از این رو، می‌توان استنباط کرد که خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی با یکدیگر در ارتباط هستند. به عبارتی، خوانایی خوب و قابل فهم صورت‌های مالی، به حسابرسی کمک می‌کند تا اطلاعات را سریع‌تر و دقیق‌تر تجزیه و تحلیل کند. این امر منجر به گزارش حسابرسی کوتاه‌تر، واضح‌تر و با هزینه کمتر می‌شود. برعکس، صورت‌های مالی پیچیده و با خوانایی ضعیف، به حسابرسی زمان و منابع بیشتری برای بررسی و تأیید اطلاعات نیاز دارد که باعث افزایش زمان حسابرسی و هزینه‌های آن می‌شود و همچنین احتمال بروز خطا و عدم شفافیت را افزایش می‌دهد. در نتیجه، خوانایی خوب صورت‌های مالی، مستقیماً با خوانایی و کیفیت گزارش حسابرسی در ارتباط است (آبرتانی و همکاران، ۲۰۱۹). بنابراین، انتظار می‌رود که رابطه دو طرفه‌ای بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی وجود داشته باشد. به گونه‌ای که هر چه میزان خوانایی گزارش حسابرسی بالاتر باشد، خوانایی صورت‌های مالی نیز باید بیشتر باشد. از این رو، فرضیه اول به صورت زیر تبیین می‌شود:

فرضیه اول: بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

^۱. Smith & Taffler

چرخه عمر شرکت و خوانایی صورت‌های مالی

بر اساس تئوری چرخه عمر شرکت، شرکت‌ها از طریق مراحل چرخه عمر متمایز تکامل می‌یابند. درآمدزایی، سودآوری و جریان‌های نقدی در مراحل معرفی و رشد نامشخص هستند. این شرکت‌ها با «مسئولیت نو بودن» مواجه می‌شوند و مستعد خروج از بازار هستند (حبیب و حسن، ۲۰۱۷). شرکت‌های در حال رشد بر روی اصلاح و بهبود محصول به دلیل رقابت شدید تمرکز می‌کنند. شرکت‌هایی که در مرحله افول هستند بیشتر بر بقا تمرکز می‌کنند. در نتیجه، حبیب و حسن (۲۰۱۷) استدلال می‌کنند که شرکت‌ها در مراحل بلوغ، رشد و افول "عملکرد مالی شکننده" را نشان می‌دهند، که ممکن است ارزش سهام سهامداران را به خطر بیندازد. در مقابل، شرکت‌ها در مرحله بلوغ درآمدها و جریان‌های نقدی پایدارتری دارند و بنابراین، عدم اطمینان کلی نسبتاً کمتر است. علاوه بر این، شرکت‌های بالغ دارای پایگاه مشتری بزرگتر و مزایای تنوع هستند که منجر به کاهش ریسک جریان نقدی می‌شود (دیکینسون، ۲۰۱۱). تئوری چرخه عمر همچنین پیشنهاد می‌کند که پاداش کسب سهم بازار برای ایجاد مزیت‌های تقاضا در طول مراحل چرخه عمر شرکت کاهش می‌یابد. به عبارت دیگر، پاداش‌ها در مراحل اولیه چرخه عمر شرکت بیشتر است. بنابراین، به حداکثر رساندن رشد درآمد در مراحل اولیه چرخه عمر شرکت برای ایجاد تقاضای دائمی یا منافع هزینه نسبت به رقبا ضروری است (ورنرفلت^۱، ۱۹۸۵). در نتیجه، شرکت‌ها در مراحل مختلف چرخه عمر نیازمند مهارت‌های مدیریتی، اولویت‌ها، ساختارها و استراتژی‌های متفاوتی هستند (کوین و کامرون^۲، ۱۹۸۳). بر این اساس، شرکت‌ها الگوهای جریان نقدی عملیاتی، سرمایه‌گذاری و تامین مالی متفاوتی را در مراحل مختلف چرخه عمر نشان می‌دهند (دیکینسون، ۲۰۱۱). در این راستا، شواهد تجربی قبلی نشان داده است که چرخه عمر بر نتایج سطح شرکت تأثیر می‌گذارد. به عنوان مثال، مراحل مختلف چرخه عمر بر پاسخ بازار سهام به اطلاعات حسابداری (آنتونی و رامش^۳، ۱۹۹۲). سرمایه‌گذاری، تامین مالی و سیاست‌های نقدی (فاف^۴ و همکاران، ۲۰۱۶)؛ تمایلات ریسک‌پذیری (حبیب و حسن، ۲۰۱۷)؛ اجتناب از مالیات (حبیب و حسن، ۲۰۱۷) و افشای عملکرد مسئولیت اجتماعی (حبیب و حسن، ۲۰۱۷) تأثیر می‌گذارد. لیکن، فقدان شواهد تجربی در مورد اینکه چگونه مراحل مختلف چرخه عمر بر رفتار گزارش‌دهی شرکت تأثیر می‌گذارد، تنها با چند استثنا پژوهشی وجود دارد. هانسن^۵ و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند که محافظه‌کاری گزارش‌دهی بدون قید و شرط در مراحل چرخه زندگی کاهش می‌یابد. باکریج^۶ و همکاران (۲۰۱۹) دریافتند که هر یک از شاخص‌های چرخه زندگی، تعیین‌کننده ویژگی‌های متنی مختلف، مانند پیچیدگی، لحن، و احساس هستند. کریشنان^۷ و همکاران (۲۰۲۱) شیوه‌های گزارشگری مالی با کیفیت پایین‌تر را در مراحل معرفی، رشد و افول در مقایسه با مرحله بلوغ چرخه عمر شرکت مشاهده کردند.

افزون بر مطالب فوق، تئوری چرخه عمر شرکت پیشنهاد می‌کند که شرکت‌ها از طریق یک سری الگوهای قابل پیش‌بینی توسعه پیدا می‌کنند و منابع، قابلیت‌ها، استراتژی‌ها و ساختارهای آنان به طور قابل توجهی با مراحل توسعه

¹. Wernerfelt

². Quinn & Cameron

³. Anthony & Ramesh

⁴. Faff

⁵. Hansen

⁶. Bakarich

⁷. Krishnan

متفاوت هستند (میلر و فریسن^۱، ۱۹۸۴؛ کوین و کامرون، ۱۹۸۳). عوامل منحصر به فرد هر مرحله از چرخه عمر انگیزه‌های مختلفی را برای مدیران ارائه می‌دهد تا صورت‌های مالی قابل مقایسه را ارائه کنند. به طور مشابه، سرمایه‌گذاران در هر مرحله از چرخه عمر انتظارات متفاوتی دارند و تقاضاهای آنها برای صورت‌های مالی قابل مقایسه بر این اساس متفاوت است (مارشال^۲ و همکاران، ۲۰۲۲). در مقابل، شرکت‌هایی که در مراحل معرفی و رشد چرخه زندگی خود هستند، احتمالاً قابلیت مقایسه کمتری را نشان می‌دهند. اول، شرکت‌های مرحله مقدماتی از کمبود دانش در مورد درآمدها و هزینه‌های بالقوه رنج می‌برند. آنها هنوز در حال توسعه شیوه‌های سازمان، فرایندها، سیستم‌ها، ساختارها، ظرفیت‌ها و مهارت‌های کارکنان هستند (فریمن^۳ و همکاران، ۱۹۸۳)، مواهب اولیه شرکت در مرحله معرفی، مانند منابع پولی و توانایی‌های تکنولوژیکی یا مدیریتی، به عنوان موانعی برای اجرای سیستم‌های حسابداری و کنترل‌های داخلی خوب عمل می‌کنند (کریشان و همکاران، ۲۰۲۱). دوم، شرکت‌های در حال رشد دارای ساختار سازمانی پیچیده‌ای هستند که هدفشان نوآوری، رشد و تنوع است (دیکینسون، ۲۰۱۱) و در نتیجه، در ایجاد و حفظ سیستم‌های اطلاعات حسابداری سالم مشکل دارند (دویل^۴ و همکاران، ۲۰۰۷). در نتیجه، شرکت‌هایی در مرحله معرفی و رشد نسبت به همتایان شرکت بالغ خود، صورت‌های مالی کمتر قابل مقایسه‌ای دارند. شرکت‌های در مرحله افول با حاشیه سود بسیار کم یا منفی، سطوح پایین کارایی و بهره‌برداری کم از ظرفیت مشخص می‌شوند (دیکینسون، ۲۰۱۱). در نتیجه، شرکت‌های مرحله افول بیشتر احتمال دارد که صورت‌های مالی کمتر قابل مقایسه‌ای تولید کنند.

در مراحل مختلف چرخه عمر، نیازها و انتظارات ذینفعان (مانند سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان) از صورت‌های مالی متفاوت است و این تفاوت در نیازها، بر خوانایی صورت‌های مالی تأثیر می‌گذارد (دکوستا^۵ و همکاران، ۲۰۲۵). با توجه به مطالب بالا، شرکت‌های در حال رشد، ممکن است تمرکز بیشتری بر نشان دادن پتانسیل رشد و نوآوری داشته باشند. این می‌تواند به معنای ارائه اطلاعاتی با جزئیات کمتر و تمرکز بر جنبه‌های کیفی باشد. در این مرحله، خوانایی صورت‌های مالی به دلیل پیچیدگی کمتر و تمرکز بر نمایش پتانسیل، ممکن است بالاتر باشد. اما در عین حال، مقایسه صورت‌های مالی شرکت‌های در این مرحله با هم و با شرکت‌های دیگر در مرحله بلوغ، دشوارتر می‌شود. از طرفی، در مراحل میانی (بلوغ) شرکت‌ها معمولاً ساختار و فرایندهای خود را تثبیت کرده‌اند. لذا انتظار می‌رود صورت‌های مالی دقیق‌تر، شفاف‌تر و قابل مقایسه‌تر باشند (بیسواس^۶ و همکاران، ۲۰۲۲). خوانایی صورت‌های مالی در این مرحله به دلیل استقرار استانداردها و رویه‌ها، بالا است. اما، ساختارهای پیچیده و فعالیت‌های متنوع، می‌توانند پیچیدگی صورت‌های مالی را افزایش دهند. در واقع، چرخه عمر شرکت بر نوع اطلاعاتی که مدیران برای ارائه صورت‌های مالی در نظر می‌گیرند و همچنین نوع انتظاری که سرمایه‌گذاران از صورت‌های مالی دارند، تأثیر می‌گذارد (رویز والرو و همکاران، ۲۰۲۵). این تفاوت‌ها، میزان خوانایی و قابل فهم بودن صورت‌های مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. برای مثال، شرکت‌های نوپا ممکن است بر روی نمایش نوآوری و پتانسیل خود تمرکز کنند که ممکن است منجر به گزارش‌های کمتر قابل مقایسه با شرکت‌های دیگر شود. در مقابل، شرکت‌های تثبیت شده در مرحله بلوغ،

1. Miller & Friesen

2. Marshall

3. Freeman

4. Doyle

5. da Costa

6. Biswas

برای نمایش عملکرد پایدار و قابل پیش‌بینی خود، به ارائه صورت‌های مالی با خوانایی بالا و قابل مقایسه نیاز دارند. از این رو، با توجه به اینکه با بهبود چرخه عمر در مرحله بلوغ، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بهبود پیدا می‌کند، انتظار می‌رود خوانایی گزارشگری مالی نیز بهبود پیدا کند. از این رو، فرضیه دوم و سوم به صورت زیر تبیین می‌شود: فرضیه دوم: بین چرخه عمر شرکت و خوانایی صورت‌های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. فرضیه سوم: چرخه عمر شرکت بر رابطه بین خوانایی گزارش حسابرسان و خوانایی صورت‌های مالی اثر تعدیل مثبت دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش این پژوهش از نوع پس‌رویدادی است که در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری و مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. پژوهش حاضر از لحاظ روش، از نوع تحقیق توصیفی است. از میان انواع تحقیق‌های توصیفی، از نوع تحقیق همبستگی است زیرا رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته بررسی می‌شود. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، ابتدا از روش کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی استفاده شده که بر این اساس، مبانی نظری و ادبیات پژوهش از کتب و مجلات تخصصی انگلیسی و فارسی گردآوری گردید. سپس داده‌های لازم برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از طریق مراجعه به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی شرکت‌های منتخب، لوح‌های فشرده آرشیو تصویری و آماری سازمان بورس اوراق بهادار تهران، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه‌های مرتبط و نیز از نرم‌افزار تدبیر پرداز و ره‌آورد نوین استخراج شد. داده‌ها پس از گردآوری و انتقال به صفحه گسترده Excel و اعمال محاسبات لازم، برای تجزیه و تحلیل نهایی آماده گردیدند. جهت تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها نیز از نرم‌افزار اقتصادسنجی EViews استفاده شده است. نمونه این پژوهش به شرح جدول ۱ انتخاب شده است.

جدول ۱. مراحل انتخاب شرکت‌های عضو نمونه آماری به روش حذف سیستماتیک

محدودیت	تعداد شرکت
جامعه آماری	۳۹۴
شرکت‌هایی که در تمام سال‌های پژوهش جز شرکت‌های بورسی بودند.	(۶۱)
طی دوره پژوهش تغییر سال مالی نداده و سال مالی آن منتهی به پایان اسفند باشد.	(۴۲)
جز شرکت‌های سرمایه‌گذاری، هلدینگ، واسطه‌گری مالی و بیمه نباشد.	(۹۷)
در هر صنعت برای قابلیت مقایسه صورت‌های مالی حداقل ۵ شرکت وجود داشته باشد.	(۳۵)
اطلاعات آن در دسترس باشد.	(۲۹)
نمونه نهایی	۱۳۰

متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش، شامل متغیرهای وابسته، مستقل، تعدیلی و کنترلی به شرح زیر اندازه‌گیری شده‌اند:

خوانایی صورت‌های مالی و خوانایی گزارش حسابرسی: جهت اندازه‌گیری خوانایی گزارش‌های مالی و خوانایی گزارش حسابرسی از شاخص فوگ استفاده می‌شود (رضائی پیته نوئی و صفری گرابلی، ۱۳۹۷). این شاخص نخستین بار توسط لی وارد مبانی نظری حسابداری شد «شاخص فوگ» تابعی از دو متغیر است: میانگین تعداد کلمات در هر جمله و درصد کلمات پیچیده (درصد کلماتی که در یک متن دارای سه سیلاب یا بیشتر هستند). مجموع این مقادیر با ضرب در عدد ۰/۴ متناسب می‌شوند. بنابراین «شاخص فوگ» به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$FOG=0.4(Word\ per\ sentence+perent\ of\ complex\ words)$$

تعداد کلمات هر جمله (با تقسیم کل تعداد کلمات بر تعداد جملات در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی محاسبه می‌شود).

کلمات پیچیده دارای سه هجایی یا بیشتر هستند. جملات طولانی و نسبت زیاد کلمات پیچیده موجب افزایش این شاخص و در نتیجه کاهش خوانایی می‌شود.

۱- انتخاب یک نمونه یک صد کلمه‌ای از ابتدا، یک نمونه یک صد کلمه‌ای از وسط و یک نمونه یک صد کلمه‌ای از اواخر گزارش به صورت تصادفی.

۲- شمارش تعداد جملات هر یک از نمونه‌ها

۳- مشخص کردن متوسط طول جملات از طریق تقسیم تعداد کلمات به تعداد جملات کامل هر نمونه یک صد کلمه‌ای

۴- شمارش تعداد کلمات سه هجایی و بیش از سه هجایی موجود (کلمات پیچیده) در هر کدام از متون یک صد کلمه‌ای.

۵- جمع کردن تعداد کلمات پیچیده با تعداد متوسط کلمات در جملات.

۶- ضرب کردن حاصل جمع تعداد کلمات دشوار و متوسط کلمات در جملات با عدد ثابت ۰/۴.

۷- انجام محاسبات بندهای ۴، ۵ و ۶ برای هر دو نمونه یک صد کلمه‌ای دیگر.

۸- محاسبه میانگین نتایج هر سه نمونه از طریق جمع کردن و تقسیم به تعداد.

رابطه بین شاخص فوگ و سطح خوانایی بدین شرح است که: $FOG \geq 18$ یعنی متن قابل خواندن نبوده و بسیار پیچیده است؛ ۱۴-۱۸ (متن سخت)؛ ۱۲-۱۴ (متن مناسب)؛ ۱۰-۱۲ (متن قابل قبول) و ۸-۱۰ (متن آسان) است.

چرخه عمر شرکت: متغیر تعدیلی این پژوهش چرخه عمر شرکت (FLC-DUM) است که از شاخص مدل علامت جریانهای نقدی دیکینسون برای محاسبه این متغیر استفاده شد. الگوی دیکینسون (۲۰۱۱) منطبق بر الگوی جریانهای وجه نقد فعالیت‌های عملیاتی (CFO)، سرمایه‌گذاری (CFI) و تأمین مالی (CFF) است.

اگر $CFO < 0$ ، $CFI < 0$ و $CFF > 0$ شرکت در مرحله ظهور؛

و اگر $CFO > 0$ ، $CFI < 0$ و $CFF > 0$ شرکت در مرحله رشد؛

و اگر $CFO > 0$ ، $CFI < 0$ و $CFF < 0$ شرکت در مرحله بلوغ؛

و اگر $CFO < 0$ ، $CFI > 0$ و $CFF \leq 0$ یا $CFF \geq 0$ شرکت در مرحله نزول؛

و باقی مانده سال شرکت‌ها در مرحله رکود دسته‌بندی می‌شوند.

شرکت‌ها در مرحله ظهور در بورس اوراق بهادار پذیرش نمی‌شوند و در نتیجه داده‌های آن‌ها در دسترس نیست. به همین جهت مراحل ظهور و رشد به صورت یکجا و تحت عنوان مرحله رشد بررسی می‌شود؛ از سوی دیگر مرحله رکود نیز دارای جریان نقدی مشخص و روشنی نیست به همین خاطر شرکت‌های مرحله رکود با شرکت‌های مرحله افول تحت عنوان مرحله افول در نظر گرفته و بررسی می‌شوند (مهربان پور و همکاران، ۱۳۹۹؛ جباری و نقدی، ۱۳۹۵؛ حیدرپور و همکاران، ۱۳۹۵). اگر شرکت در مرحله رشد باشد عدد ۱ و سایر مراحل صفر در نظر گرفته می‌شود، و اگر در مرحله بلوغ باشد عدد ۱ و سایر مراحل صفر در نظر گرفته می‌شود، و اگر در مرحله نزول باشد عدد ۱ و سایر مراحل صفر در نظر گرفته می‌شود.

متغیرهای کنترلی

LEV: اهرم مالی معادل نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها.

LOSS: زیان ده بودن شرکت، اگر یک شرکت زیان داشت عدد ۱ در غیر این صورت صفر.

ROA: بازده دارایی‌ها معادل نسبت سود خالص به کل دارایی‌های شرکت.

MTB: نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام.

Mchange: تغییر مدیر، اگر مدیر تغییر کرده باشد عدد ۱ و اگر نه صفر.

Size: لگاریتم طبیعی فروش خالص شرکت (ریاحی نژاد و توانگر، ۱۴۰۰).

یافته‌های پژوهش

به منظور درک بهتر ویژگی‌های جامعه آماری مورد بررسی و آشنایی بیشتر با متغیرهای پژوهش، پیش از انجام تحلیل‌های آماری، به توصیف متغیرهای پژوهش پرداخته می‌شود. بنابراین، قبل از آزمون فرضیه‌های پژوهش، خلاصه‌ای از متغیرها در جدول ۲ ارائه شده است. این جدول شامل شاخص‌هایی است که به توصیف متغیرهای پژوهش کمک می‌کند. شایان ذکر است، متغیرهای پژوهش قبل از ارائه آمار توصیفی، در سطح خطای ۵ درصد نرمال‌سازی شده‌اند.

بر اساس آنچه که در جدول ۲ مشاهده می‌گردد میانگین خوانایی صورت‌های مالی ۱۶/۴۵۸ است. این عدد بیانگر آن است که اکثر مشاهدات حول این نقطه متمرکز هستند. میانه این متغیر نیز ۱۴/۳۰۷ بوده و بیانگر آن است که نیمی از شرکت‌ها شاخص خوانایی گزارش بیشتر از این میزان و نیمی دیگر خوانایی کمتر از این میزان دارند. افزایش این شاخص بیانگر کاهش خوانایی گزارش حسابرس است. لذا بیشترین خوانایی گزارش حسابرس ۴/۳۸۸ و کمترین میزان ۴۱/۱۴۳ است. انحراف معیار نیز پراکندگی مشاهدات نسبت به میانگین را نشان می‌دهد و برابر با ۱۰/۰۵۹ است. این پراکندگی با توجه به مقادیر حداقل و حداکثر نسبتاً کوچک است. برای خوانایی گزارش حسابرسی نیز میانگین ۱۷/۰۰۹ است. اگر شاخص خوانایی بیشتر از ۱۸ باشد یعنی متن قابل خواندن نبوده و بسیار پیچیده است. این نتایج با مطالعات بنایی قدیم و واعظ (۱۴۰۰) مطابقت دارد که میانگین خوانایی صورت‌های مالی را بر اساس شاخص فوگ ۱۷/۱۵۷ به دست آوردند. با بررسی متغیرهای گسسته که در واقع متغیرهای با ارزش صفر یا یک هستند، می‌توان

مشاهده کرد که ۴۴/۴۲۳ درصد از شرکت های نمونه در مرحله رشد قرار دارند.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش (تعداد مشاهدات: ۱۰۴۰)

متغیرهای پیوسته					
متغیر	نماد	میانگین	میان	بیشترین	کمترین
خوانایی صورت‌های مالی	READ	۱۶/۴۵۸	۱۴/۳۰۷	۴۱/۱۴۳	۴/۳۸۸
اندازه شرکت	SIZE	۱۴/۸۶۰	۱۴/۷۴۰	۱۷/۸۵۰	۱۲/۲۶۵
خوانایی گزارش حسابرسی	DISAUDIT	۱۷/۰۰۹	۱۵/۵۳۳	۷۱/۶۰۰	۵/۷۸۹
اهرم مالی	LEV	۰/۵۳۳	۰/۵۳۶	۰/۸۶۹	۰/۱۷۵
بازده دارایی	ROA	۰/۱۴۹	۰/۱۲۰	۰/۴۳۹	-۰/۰۴۶
ارزش بازاری به دفتری	MTB	۵/۰۵۴	۳/۵۱۵	۱۸/۳۳۷	۰/۹۲۹
متغیرهای گسسته					
متغیر	نماد	تعداد یک	تعداد صفر	درصد یک	درصد صفر
چرخه عمر شرکت	FLCDUM	۴۶۲	۵۷۸	۴۴/۴۲۳	۵۵/۵۷۷
زیان	LOSS	۸۷	۹۵۳	۸/۳۶۵	۹۱/۶۳۵
تغییر مدیر	MCHANGE	۳۴۶	۶۹۴	۳۳/۲۶۹	۶۶/۷۳۱

آزمون اف لیمر و هاسمن

در ابتدا به منظور بررسی انتخاب داده‌های تابلویی در برابر داده‌های تلفیقی از آزمون اف لیمر استفاده می‌شود. نتیجه آزمون مذکور در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون F لیمر

مدل	آماره آزمون F	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون	نتیجه
مدل پژوهش	۴/۳۸۵	(۱۲۹/۹۰۰)	۰/۰۰۰	روش داده‌های ترکیبی

به لحاظ آنکه احتمال آماره آزمون F لیمر، در مدل پژوهش کمتر از سطح خطای ۵ درصد می‌باشد پس مدل داده‌های تابلویی تأیید می‌شود. با توجه به نتایج حاصله و با توجه به تأیید داده‌های ترکیبی، در مدل پژوهش، نیاز به انجام آزمون هاسمن جهت تعیین اثرات تصادفی و اثرات ثابت ضرورت پیدا می‌کند. نتایج این آزمون در جدول ۴ آورده شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون هاسمن

مدل	آماره آزمون F	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون	نتیجه
مدل پژوهش	۵۰/۷۱۹	۱۰	۰/۰۰۰	اثرات ثابت

با توجه به نتایج آزمون هاسمن در جدول ۴، مشاهده می‌شود که احتمال آماره F برای مدل پژوهش کمتر از سطح خطای ۵ درصد است. لذا استفاده از داده‌های تابلویی با اثرات ثابت در مدل مورد نظر مورد تأیید قرار می‌گیرد.

بررسی مفروضات مدل رگرسیون خطی

نتایج حاصل از بررسی مفروضات رگرسیون در جدول ۵ حاکی از موارد زیر است:

در این پژوهش، فرض برابری واریانس خطاها با استفاده از آزمون بروش-پاگان-گودفری مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج حاصل از این آزمون، که در جدول ۵ ارائه شده است، نشان می‌دهد که فرضیه صفر مبنی بر همسان بودن واریانس خطاها رد می‌شود. این نتیجه حاکی از وجود مشکل ناهمسانی واریانس در مدل است. به منظور رفع این مشکل، از روش رگرسیون حداقل مربعات تعمیم‌یافته استفاده خواهد شد. برای بررسی استقلال خطاها، از آزمون بروش-گادفری بهره گرفته شده است. نتایج این آزمون، که در جدول ۵ آمده است، نشان می‌دهد که مقدار احتمال (p-value) آماره آزمون در مدل تحقیق برابر با صفر بوده و از سطح خطای ۵ درصد کمتر است. بنابراین، فرضیه صفر مبنی بر عدم وجود خودهمبستگی رد شده و مشکل خودهمبستگی در مدل تأیید می‌شود. برای رفع این مشکل، از روش رگرسیون با خطای استاندارد مقاوم استفاده خواهد شد.

جدول ۵. بررسی مفروضات مدل رگرسیون خطی

نتایج حاصل از آزمون ثابت بودن واریانس جمله خطا			
مدل	مقدار آماره F	احتمال آماره F	نتیجه
مدل پژوهش	۲۱/۲۰۹	۰/۰۰۰	وجود مشکل ناهمسانی واریانس
نتایج حاصل از آزمون عدم وجود خودهمبستگی جزء خطا			
مدل	مقدار آماره F	احتمال آماره F	نتیجه
مدل پژوهش	۳۵/۹۰۸	۰/۰۰۰	وجود خودهمبستگی

چندهم خطی بین متغیرهای مستقل و کنترل، منجر به افزایش خطای استاندارد ضرایب برآورد شده و کاهش تعداد متغیرهای معنی‌دار در مدل می‌شود. بررسی جدول ۶ نشان می‌دهد که همبستگی بالایی بین متغیرها وجود ندارد، لذا احتمال چندهم خطی در این مدل کم است.

جدول ۶. نتایج حاصل از آزمون هم خطی از طریق آزمون VIF

متغیرها	نماد	مدل فرضیه اول
اندازه شرکت	SIZE	۱/۰۳۳
چرخه عمر شرکت	FLCDUM	۱/۲۵۲
خوانایی گزارش حسابرسی	DISAUDIT	۱/۰۳۷
اهرم مالی	LEV	۱/۸۳۹
زیان	LOSS	۱/۲۶۰
بازده دارایی	ROA	۲/۰۷۴
ارزش بازاری به دفتری	MTB	۱/۲۱۲
تغییر مدیر	MCHANGE	۱/۰۴۵

آزمون مدل پژوهش

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که خوانایی گزارش حسابرسی تأثیر مثبت و معنادار بر خوانایی صورت‌های مالی دارد و چرخه عمر شرکت تأثیر منفی و معنادار بر خوانایی صورت‌های مالی دارد. با این حال این دو ضریب به دلیل وجود اثرات تعاملی چندان تفسیر پذیر نیست. با بررسی اثرات تعاملی چرخه عمر شرکت و خوانایی گزارش حسابرسی مشاهده می‌شود که این ضریب $-۰/۰۰۹$ است. همچنین آماره t بیانگر معناداری ضریب اثرات تعاملی در سطح احتمال ۹۵ درصد است. با توجه به اینکه ضریب اثرات تعاملی منفی و ضریب خوانایی گزارش حسابرسی مثبت است می‌توان گفت که چرخه عمر شرکت (چرخه رشد) موجب تضعیف اثرات مثبت خوانایی گزارش حسابرسی بر خوانایی صورت‌های مالی می‌شود.

جدول ۷. مدل رگرسیونی آزمون نقش تعدیلگر چرخه عمر شرکت

$Read_{it} = \beta_0 + \beta_1 OEM_{it} + \beta_2 EEM_{it} + \beta_3 IA_{it} + \beta_4 FLCDum_{it} + \beta_5 Size_{it} + \beta_6 DisAudit_{it} + \beta_7 Lev_{it} + \beta_8 Loss_{it} + \beta_9 ROA_{it} + \beta_{10} MTB_{it} + \beta_{11} MChange_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیر	نماد	ضرایب رگرسیونی	انحراف استاندارد	آماره t	احتمال آماره t
خوانایی گزارش حسابرسی	DISAUDIT	۰/۳۰۳	۰/۰۲۶	۱۱/۶۷۹	۰/۰۰۰
چرخه عمر شرکت	FLCDUM	-۰/۷۹۷	۰/۲۳۹	-۳/۳۲۹	۰/۰۰۱
چرخه عمر شرکت* خوانایی گزارش حسابرسی	FLCDUM* DISAUDIT	-۰/۰۰۹	۰/۰۰۴	-۲/۰۴۸	۰/۰۴۱
اندازه شرکت	SIZE	-۰/۲۱۲	۰/۰۹۴	-۲/۲۶۹	۰/۰۲۴
اهرم مالی	LEV	۱/۴۹۳	۰/۶۲۹	۲/۳۷۳	۰/۰۱۸
زیان	LOSS	-۰/۰۹۴	۰/۲۲۲	-۰/۴۲۲	۰/۶۷۳
بازده دارایی	ROA	-۰/۴۹۸	۱/۰۱۳	-۰/۴۹۲	۰/۶۲۳
ارزش بازاری به دفتری	MTB	-۰/۰۱۷	۰/۰۲۰	-۰/۸۵۰	۰/۳۹۶
تغییر مدیر	MCHANGE	-۰/۰۸۷	۰/۲۶۲	-۰/۳۲۲	۰/۷۴۰
ضریب ثابت	C	-۸/۴۶۴	۱/۱۹۷	-۷/۰۷۲	۰/۰۰۰
آماره F		۹۴/۶۵۲			
احتمال آماره F		۰/۰۰۰			
ضریب تعیین		۰/۷۳۵			
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۷۲۶			
تعداد مشاهدات		۱۰۴۰			

بحث و نتیجه‌گیری

خوانایی گزارشگری مالی به‌عنوان یکی از معیارهای مهمی که کیفیت گزارش‌های مالی را افزایش می‌دهد، شایان توجه بسیاری از پژوهشگران است. خوانایی یک ویژگی اطلاعاتی است که به صورت کیفی اندازه‌گیری می‌شود. هنگام

مطالعه هر متن برای خواننده حسی درباره میزان پیچیدگی یا سادگی متن ایجاد می‌شود که در فهم مطالب تأثیر به‌سزایی دارد. این در واقع همان سطح خوانایی متن است. شواهد تجربی موجود نشان می‌دهد هرچه پیچیدگی متن کمتر باشد؛ میزان درک آن بالاتر می‌رود. در ادبیات حسابداری و مالی نیز، شناخت عواملی که درک صورت‌های مالی را از نظر استفاده‌کنندگان، دشوار یا آسان می‌کند و خوانایی گزارشگری مالی، از مسائل مهمی است که همواره درخور توجه پژوهشگران بوده است. از این رو، در این پژوهش نقش تعدیلی چرخه عمر شرکت بر رابطه بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی بررسی شده که نتایج آن در ادامه تشریح می‌شود.

نتیجه فرضیه اول پژوهش نشان می‌دهد که بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد این نشان می‌دهد که اثربخشی گزارش حسابرسی ارتباط تنگاتنگی با چگونگی درک محتوای آن دارد. هنگامی که گزارش‌های حسابرسی واضح و مختصر باشد، ارتباط بین حسابرسان و استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی را افزایش می‌دهد. این ارتباط مؤثر برای اطمینان از اینکه ذینفعان می‌توانند سلامت مالی یک شرکت را بر اساس گزارش‌های ارائه شده به طور دقیق تفسیر کنند، بسیار مهم است. علاوه بر این، حسابرسان تمایل دارند بر اهمیت بهبود خوانایی صورت‌های مالی، به ویژه زمانی که با افزایش پیچیدگی و ابهام در متن مواجه می‌شوند، تأکید کنند. در شرایطی که صورت‌های مالی پیچیده است یا هدایت آن دشوار است، حسابرسان از شیوه‌های افشای بهتر برای افزایش وضوح حمایت می‌کنند. این اصرار بر بهبود خوانایی نه تنها به نفع خود حسابرسان است، بلکه تضمین می‌کند که کاربران می‌توانند اطلاعات ضروری لازم برای تصمیم‌گیری آگاهانه را درک کنند. در نهایت، افزایش خوانایی گزارش‌های حسابرسی و صورت‌های مالی، فرآیند ارتباطات مالی شفاف‌تر و مؤثرتر را تقویت می‌کند. نتیجه به دست آمده از آزمون این فرضیه، با نتایج پژوهش‌های **لو و همکاران (۲۰۱۸)**، **بابکر و همکاران (۲۰۱۹)** و **صالحی و همکاران (۲۰۲۲)** به صورت سازگار است.

نتیجه فرضیه دوم و سوم پژوهش نشان می‌دهد که بین چرخه عمر شرکت و خوانایی صورت‌های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد و چرخه عمر شرکت رابطه بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی را تعدیل می‌کند. این یافته، که در تضاد با انتظارات اولیه ما قرار دارد، بر یک تعامل پیچیده بین مرحله چرخه عمر و خوانایی گزارشگری مالی تأکید می‌کند. هر مرحله از چرخه عمر یک شرکت تحت تأثیر عوامل متمایز از جمله ابتکارات استراتژیک، منابع موجود و محیط رقابتی است. این عناصر به ساختارها و سیستم‌های سازمانی مختلف کمک می‌کنند و موضوعات نمایندگی خاصی را ایجاد می‌کنند که در نهایت فرآیند گزارشگری مالی را شکل می‌دهند (**حبیب و حسن، ۲۰۱۷**). این محیط پویا مقایسه شرکت‌ها را در مراحل مختلف چرخه عمر پیچیده می‌کند، زیرا هر مرحله زمینه و چالش‌های منحصر به فرد خود را به همراه دارد. در مرحله بلوغ، شرکت‌ها تمایل دارند ساختارهای سازمانی قوی ایجاد کنند، کنترل‌های داخلی خود را تقویت کنند و پرسنل ماهر را به کار گیرند (**کولتون و رادوک، ۲۰۱۱**؛ **هنکس، ۱۹۹۰**؛ **کریشن و همکاران، ۲۰۲۱**). این پیشرفت‌ها تهیه صورت‌های مالی قابل مقایسه‌تر را تسهیل می‌کنند، زیرا شرکت‌های بالغ معمولاً جریان‌های نقدی پایدار و سودآوری ثابت را تجربه می‌کنند (**دیکینسون، ۲۰۱۱**؛ **حبیب و حسن، ۲۰۱۹**). چنین ثباتی به مدیران اجازه می‌دهد تا درآمدها و هزینه‌های آتی را با دقت بیشتری تخمین بزنند، بنابراین قابلیت مقایسه در صنعت را افزایش می‌دهند. با این حال، ذکر این نکته ضروری است که حضور کارکنان ماهر

در شرکت‌های بالغ نیز می‌تواند منجر به شیوه‌های مدیریت سود فرصت‌طلبانه‌تر مؤثری شود. این قابلیت ممکن است خوانایی صورت‌های مالی را در این مرحله بهبود بخشد، اما با گذشت زمان، با مهارت بیشتر کارکنان، ممکن است بروز رفتار فرصت‌طلبانه کاهش یابد. در نتیجه، در حالی که شرکت‌های مرحله بلوغ ممکن است ابزاری برای تولید گزارش‌های واضح‌تر داشته باشند، تفاوت‌های ظریف مدیریت سود همچنان می‌تواند خوانایی کلی آن‌ها را پیچیده کند. نتیجه به دست آمده از آزمون این فرضیه، با نتایج پژوهش‌های بیسواس و همکاران (۲۰۲۲) به صورت غیرمستقیم ناسازگار است. بنابراین، با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهادهای کاربردی به شرح زیر ارائه می‌شود:

- آموزش و ارتقای مهارت‌های گزارشگری مالی: آموزش مداوم مدیران مالی و گزارشگران برای درک بهتر استانداردهای گزارشگری و روش‌های ارائه اطلاعات شفاف و قابل فهم ضروری است.
- طراحی و ارائه صورت‌های مالی با ساختار منطقی و یکپارچه: صورت‌های مالی باید به گونه‌ای طراحی شوند که اطلاعات به طور منطقی و نظام‌مند ارائه شوند و ارتباط بین بخش‌های مختلف صورت‌ها آشکار باشد. استفاده از نمودارها و جداول خلاصه‌کننده نیز می‌تواند مفید باشد.
- ارائه اطلاعات تکمیلی و توضیحات مناسب: ارائه اطلاعات تکمیلی و توضیحاتی روشن و جامع در مورد هر بخش از صورت‌های مالی، به درک بهتر اطلاعات کمک می‌کند.
- استفاده از زبان ساده و قابل فهم: استفاده از اصطلاحات تخصصی و پیچیده باید به حداقل برسد و زبان ساده و قابل فهم برای همه ذینفعان مورد استفاده قرار گیرد.
- بهبود کیفیت اطلاعات: اطلاعات ارائه شده در صورت‌های مالی باید با دقت و صحت بالا تهیه شوند تا قابل اعتماد و قابل فهم باشند.

برای پژوهش‌های آتی پیشنهادهای را به شرح زیر می‌توان ارائه نمود:

۱. وجود صنایع گوناگون با ویژگی‌های منحصر به فرد خود باعث می‌شود که خوانایی صورت‌های مالی در هر کدام از صنایع مربوطه متفاوت باشد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد که در پژوهش‌های آتی موضوع این پژوهش در سطح صنایع به تفکیک مورد بررسی قرار گیرد. به علاوه دوره زمانی تحقیق افزایش یابد و تحقیق در بازه طولانی‌تری انجام شود.
۲. بررسی رابطه رفتار هزینه نامتقارن با خوانایی صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

۳. بررسی رابطه مسئولیت اجتماعی شرکتی با خوانایی صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

همچنین پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی به شرح زیر است:

- ۱- تعمیم روند گذشته به آینده در صورتی معقول است که همان شرایط گذشته برقرار باشد. مثلاً شرایط سیاسی و اقتصادی و قانونی موجود برای شرکت‌ها همانند گذشته باشند.
- ۲- برخی از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی سال‌های مورد بررسی، فعال نبوده و معامله بر روی سهام آنها راکد بوده است؛ به این دلیل از اطلاعات این شرکت‌ها در تحقیق حاضر استفاده نشده است.
- ۳- یکی دیگر از مهمترین محدودیت‌های این تحقیق تاریخی بودن اقلام مندرج در صورت‌های مالی و عدم تعدیل

آثار تورم بر داده‌های تحقیق است از این رو احتمال اثرگذاری تورم بر روابط بین متغیرها نمی‌تواند دور از انتظار باشد. وجود تورم سبب می‌شود تا اطلاعات صورت‌های مالی نتوانند وضعیت مالی و نتایج عملکرد شرکت‌ها را به نحو درستی نشان دهند. بنابراین، با در نظر گرفتن اثر تورم، ممکن است نتایج متفاوتی حاصل شود.

فهرست منابع

- بنابی قدیم، رحیم، و واعظ، سید علی (۱۴۰۰). بررسی رابطه شاخص مسئولیت‌پذیری اجتماعی با قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری در مراحل چرخه عمر شرکت. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۸(۱)، ۳۰-۱. doi: 10.22059/acctgrev.2021.316824.1008493
- جباری، حسین، و نقدی، نریمان. (۱۳۹۵). رابطه بین ساختار سرمایه و چرخه عمر شرکت. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۳۰(۸)، ۱۳۹-۱۶۲. doi: 10.22051/jfm.2018.13671.1263
- حیدرپور، فرزانه، رجب دری، حسین، و خلیفه شریفی، علی (۱۳۹۵). ارتباط بین چرخه عمر شرکت و خطر سقوط قیمت سهام. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۶(۴)، ۱-۲۲. doi: 10.22051/ijar.2016.2588
- رضائی پشته نوئی، یاسر، و صفری گرایلی، مهدی (۱۳۹۷). خوانایی گزارشگری مالی و احتمال گزارشگری مالی متقلبانه. *نشریه پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۱۰(۴)، ۵۸-۴۳. doi: 10.22108/far.2019.113858.1337
- رضوانی، فریبا، و برندک، سجاد (۱۳۹۸). خوانایی گزارشگری مالی و هزینه‌های حسابرسی. *چشم‌انداز حسابداری و مدیریت*، ۲(۱۸)، ۱۱۲-۱۲۶. https://www.jamv.ir/article_103820.html
- ریاحی نژاد، محدثه، و توانگر، افسانه (۱۴۰۰). تأثیر فرهنگ سازمانی بر رابطه مدیریت سود و خوانایی گزارش‌های مالی. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۵۲(۱۳)، ۸۷-۱۱۴. doi: 10.30495/faar.2021.687681
- مهربان پور، محمدرضا، آذر خوش، حمید، حسن زاده کوچو، محمود، و عربی، مهران (۱۳۹۹). تأثیر چرخه عمر واحد تجاری بر مدیریت سود از طریق فعالیت‌های واقعی. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۳۰(۸)، ۱۳۱-۱۰۷. dor: 20.1001.1.23830379.1399.12.46.5.7
- Abernathy, J. L., Guo, F., Kubick, T. R., & Masli, A. (2019). Financial statement footnote readability and corporate audit outcomes. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 38(2), 1-26. doi: 10.2308/ajpt-52243
- Ajina, A., Laouiti, M., & Msolli, B. (2016). Guiding through the fog: does annual report readability reveal earnings management?. *Research in international Business and Finance*, 38, 509-516. doi: 10.1016/j.ribaf.2016.07.021
- Anthony, J. H., & Ramesh, K. (1992). Association between accounting performance measures and stock prices: A test of the life cycle hypothesis. *Journal of Accounting and Economics*, 15(2-3), 203-227. doi: 10.1016/0165-4101(92)90018-W
- Asay, H. S., Elliott, W. B., & Rennekamp, K. (2017). Disclosure readability and the sensitivity of investors' valuation judgments to outside information. *The Accounting Review*, 92(4), 1-25. doi: 10.2308/accr-51570

- Bakarich, K. M., Hossain, M., & Weintrop, J. (2019). Different time, different tone: Company life cycle. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 15(1), 69-86. doi: [10.1016/j.jcae.2018.12.002](https://doi.org/10.1016/j.jcae.2018.12.002)
- Biswas, P. K., Habib, A., & Ranasinghe, D. (2022). Firm life cycle and financial statement comparability. *Advances in accounting*, 58, 100608. doi: [10.1016/j.adiac.2022.100608](https://doi.org/10.1016/j.adiac.2022.100608)
- Bonabi Ghadim, R., & Vaez, S. A. (2021). Investigating the relationship between social responsibility index and financial statement comparability in the company life cycle stages. *Accounting and Auditing Review*, 28(1), 1-30. doi: [10.22059/acctgrev.2021.316824.1008493](https://doi.org/10.22059/acctgrev.2021.316824.1008493) [In Persian]
- Boubaker, S., Gounopoulos, D., & Rjiba, H. (2019). Annual report readability and stock liquidity. *Financial Markets, Institutions & Instruments*, 28(2), 159-186. doi: [10.1111/fmii.12110](https://doi.org/10.1111/fmii.12110)
- Coulton, J. J., & Ruddock, C. (2011). Corporate payout policy in Australia and a test of the life-cycle theory. *Accounting & Finance*, 51(2), 381-407. doi: [10.1111/j.1467-629X.2010.00356.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-629X.2010.00356.x)
- da Costa, V. B. F., Bitencourt, L., Dias, B. H., Soares, T., de Andrade, J. V. B., & Bonatto, B. D. (2025). Life cycle assessment comparison of electric and internal combustion vehicles: A review on the main challenges and opportunities. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 208, 114988. doi: [10.1016/j.rser.2024.114988](https://doi.org/10.1016/j.rser.2024.114988)
- Dickinson, V. (2011). Cash flow patterns as a proxy for firm life cycle. *The accounting review*, 86(6), 1969-1994. doi: [10.2308/accr-10130](https://doi.org/10.2308/accr-10130)
- Doyle Jr, J. J. (2007). Child protection and child outcomes: Measuring the effects of foster care. *American Economic Review*, 97(5), 1583-1610. doi: [10.1257/aer.97.5.1583](https://doi.org/10.1257/aer.97.5.1583)
- Faff, R. W., Gray, S., & Tan, K. J. K. (2016). A contemporary view of corporate finance theory, empirical evidence and practice. *Australian Journal of Management*, 41(4), 662-686. doi: [10.1177/031289621663203](https://doi.org/10.1177/031289621663203)
- Fakhfakh, M. (2016). Linguistic performance and legibility of auditors' reports with modified opinions: An advanced investigation based on the ISAs on audit reports. *Asian Review of Accounting*, 24(1), 105-130. doi: [10.1108/ARA-02-2014-0021](https://doi.org/10.1108/ARA-02-2014-0021)
- Firtel, K. B. (1998). Plain English: A reappraisal of the intended audience of disclosure under the Securities Act of 1933. *Southern California Law Review*, 72, 851. https://kipdf.com/plain-english-a-reappraisal-of-the-intended-audience-of-disclosure-under-the-sec_5ac2a7d11723dd4dc97899dd.html
- François, T. (2015). When readability meets computational linguistics: a new paradigm in readability. *Revue française de linguistique appliquée*, 20(2), 79-97. https://shs.cairn.info/article/E_RFLA_202_0079
- Freeman, J., Carroll, G. R., & Hannan, M. T. (1983). The liability of newness: Age dependence in organizational death rates. *American Sociological Review*, 692-710. doi: [10.2307/2094928](https://doi.org/10.2307/2094928)
- Habib, A., & Hasan, M. M. (2017). Firm life cycle, corporate risk-taking and investor sentiment. *Accounting and Finance*, 57(2), 465-497. doi: [10.1111/acfi.12141](https://doi.org/10.1111/acfi.12141)
- Habib, A., & Hasan, M. M. (2019). Corporate life cycle research in accounting, finance and corporate governance: A survey, and directions for future research. *International Review of Financial Analysis*, 61, 188-201. doi: [10.1016/j.irfa.2018.12.004](https://doi.org/10.1016/j.irfa.2018.12.004)
- Hanks, S. H. (1990). The organization life cycle: Integrating content and process. *Journal of Small Business Strategy*, 1(1), 1-12. <https://jsbs.scholasticahq.com/article/26827.pdf>
- Hansen, J. C., Hong, K. P., & Park, S. H. (2018). Accounting conservatism: A life cycle perspective. *Advances in Accounting*, 40, 76-88. doi: [10.1016/j.adiac.2017.10.001](https://doi.org/10.1016/j.adiac.2017.10.001)
- Heidar Poor, F., Rajab Dorri, H., & Khalife Sharifi, A. (2016). The relationship between companie's life cycle and the stock price crash risk. *Journal of Accounting and Social Interests*, 6(4), 1-22. doi: [10.22051/jar.2016.2588](https://doi.org/10.22051/jar.2016.2588) [In Persian]

- Hesarzadeh, R., & Rajabalizadeh, J. (2019). The impact of corporate reporting readability on informational efficiency. *Asian Review of Accounting*, 27(4), 489-507. doi: [10.1108/ARA-11-2018-0203](https://doi.org/10.1108/ARA-11-2018-0203)
- Jabbari, H., & Naqdi, N. (2016). The relationship between capital structure and the company's life cycle. *Financial Accounting and Auditing Research*, 30(8), 139-162. doi: [10.22051/jfm.2018.13671.1263](https://doi.org/10.22051/jfm.2018.13671.1263) [In Persian]
- Krishnan, G. V., Myllymäki, E. R., & Nagar, N. (2021). Does financial reporting quality vary across firm life cycle?. *Journal of Business Finance & Accounting*, 48(5-6), 954-987. doi: [10.1111/jbfa.12508](https://doi.org/10.1111/jbfa.12508)
- Lehavy, R., Li, F., & Merkley, K. (2011). The effect of annual report readability on analyst following and the properties of their earnings forecasts. *The Accounting Review*, 86(3), 1087-1115. doi: [10.2308/accr.00000043](https://doi.org/10.2308/accr.00000043)
- Lo, K., Ramos, F., & Rogo, R. (2017). Earnings management and annual report readability. *Journal of Accounting and Economics*, 63(1), 1-25. doi: [10.1016/j.jacceco.2016.09.002](https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2016.09.002)
- Marshall, G. L., Bayaz-Ozturk, G., Kahana, E., Gallo, W. T., & Seghal, A. (2022). Dynamics of financial hardship in the United States: Health and Retirement Study 2006-2016. *Journal of Gerontological Social Work*, 65(3), 241-251. doi: [10.1080/01634372.2021.1953662](https://doi.org/10.1080/01634372.2021.1953662)
- Mehrabanpour, M., Azar Khosh, H., Hassanzadeh Kocho, M., & Arabi, M. (2019). The effect of business unit life cycle on profit management through real activities. *Financial Accounting and Auditing Research*, 30(8), 107-131. doi: [20.1001.1.23830379.1399.12.46.5.7](https://doi.org/20.1001.1.23830379.1399.12.46.5.7) [In Persian]
- Miller, D., & Friesen, P. H. (1983). Successful and unsuccessful phases of the corporate life cycle. *Organization studies*, 4(4), 339-356. doi: [10.1177/01708406830040040](https://doi.org/10.1177/01708406830040040)
- Mohammadzadeh Moghadam, H., Salehi, M., & Hajiha, Z. (2025). The effect of financial statement readability on audit report readability. *International Journal of Finance & Managerial Accounting*, 10(39), 215-232. doi: [20.1001.1.23830379.1399.12.46.5.7](https://doi.org/20.1001.1.23830379.1399.12.46.5.7) [In Persian]
- Pound, G. D. (1981). A note on audit report readability. *Accounting & Finance*, 21(1), 45-55. doi: [10.1111/j.1467-629X.1981.tb00028.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-629X.1981.tb00028.x)
- Quinn, R. E., & Cameron, K. (1983). Organizational life cycles and shifting criteria of effectiveness: Some preliminary evidence. *Management science*, 29(1), 33-51. doi: [10.1287/mnsc.29.1.33](https://doi.org/10.1287/mnsc.29.1.33)
- Rezaei Pitehnoei, Y., & Safari Graili, M. (2018). Readability of financial reporting and the probability of fraudulent financial reporting. *Journal of Financial Accounting Research*, 10(4), 43-58. doi: [10.22108/far.2019.113858.1337](https://doi.org/10.22108/far.2019.113858.1337) [In Persian]
- Rezvani, F., & Barandak, S. (2020). Financial report readability and audit fees. *Journal of Accounting and Management Vision*, 2(18), 112-126. https://www.jamv.ir/article_103820.html
- Riahi Nejad, M., & Tavangar, A. (2021). The effect of organizational culture on the relationship between earnings management and readability of financial reports. *Financial Accounting and Auditing Research*, 52(13), 87-114. doi: [10.30495/faar.2021.687681](https://doi.org/10.30495/faar.2021.687681) [In Persian]
- Ruiz-Valero, L., Arceo, A., Kesik, T., Touchie, M., & O'Brien, W. (2025). Life cycle assessment of housing and neighbourhoods: A systematic review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 210, 115249. doi: [10.1016/j.rser.2024.115249](https://doi.org/10.1016/j.rser.2024.115249)
- Salehi, M., Zimon, G., & Seifzadeh, M. (2022). The effect of management characteristics on audit report readability. *Economies*, 10(1), 12. doi: [10.3390/economies10010012](https://doi.org/10.3390/economies10010012)
- Smith, M., & Taffler, R. (1992). Readability and understandability: Different measures of the textual complexity of accounting narrative. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 5(4), 84-98. doi: [10.1108/09513579210019549](https://doi.org/10.1108/09513579210019549)

Tan, H. T., Wang, E. Y., & Zhou, B. (2015). How does readability influence investors' judgments? Consistency of benchmark performance matters. *The Accounting Review*, 90(1), 371-393. doi: [10.2308/accr-50857](https://doi.org/10.2308/accr-50857)

Wernerfelt, B. (1985). The dynamics of prices and market shares over the product life cycle. *Management Science*, 31(8), 928-939. doi: [10.1287/mnsc.31.8.928](https://doi.org/10.1287/mnsc.31.8.928)